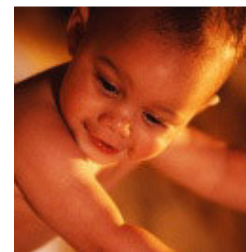

Selvstendighet og grenser - det vanskelige dilemmaet

Av professor og psykolog Henning Rye

Å hjelpe barn med å vokse opp innebærer blant annet å oppmuntre og legge til rette for initiativ til egne erfaringer; opplevelser av egen mestring og mulighet for styring av egne aktiviteter. Men det innebærer også en avveining av barns frihet til å gjøre erfaringer i forhold til utvikling av forstand og beherskelse av omgivelsene. Foreldre har et selvsagt ansvar for å forhindre at barn skader seg selv eller ødelegger verdifulle ting de ennå ikke er i stand til å bruke på riktig måte.

Dessuten har foreldre også en viktig oppgave i gradvis å lære barna tilpasning til daglige rutiner og normer for vanlig oppførsel. De må også lære dem å respektere andres følelser, ønsker og behov. Dette gjelder både i forhold til foreldre, søsken og andre i familien.

Dette innebærer at samtidig som du som mor eller far oppmuntrer til initiativ og selvstendighet, så må også barnet lære å forstå at alle behov og ønsker ikke kan oppfylles umiddelbart, og at ikke alt kan gjøres når som helst, hvor som helst eller med hva som helst.

Barn prøver stadig ut sine interesser og væremåter i forhold til andre. Bare med reaksjoner fra omgivelsene og hjelp til å forstå hva de kan gjøre og ikke gjøre, kan de lære å tilpasse seg.

Eksempler

La oss ta et eksempel: Hvis barnet ditt synes det er spennende å kaste maten på gulvet eller stadig lugge deg hardt i håret, er det viktig at barnet ditt får en reaksjon som får det til å forstå hva det ikke kan gjøre. Slike reaksjoner kan være: å si et klart nei, å ta bort det barnet ikke kan ha eller å sette barnet ned på gulvet, samtidig som du gir en enkel forklaring på hvorfor. Hvis det er mulig å erstatte det som ikke er lov med noe annet barnet kan gjøre, blir en slik læring lettere og skaper mindre trassreaksjoner.

For å ta eksempelet hvor barnet kaster maten på gulvet, så kan du kanskje ta maten bort og heller gi barnet klosser eller noe annet det kan kaste på gulvet. Det er viktig å huske at barnet ditt ikke prøver å være ondskapsfullt eller erte deg, men er opptatt av å gjøre noe som er morsomt eller finne ut det kan gjøre og ikke gjøre, hva du gir lov til eller ikke. Dersom du prøver å forstå hva det er barnet ditt vil eller er opptatt av, så kan det ofte hjelpe deg til å reagere med mindre irritasjon og med mer ro.

Å sette grenser

Små barn kan som regel avledes med en leke, eller med at du prøver å få barnet interessert i noe dere kan gjøre sammen. Men det er også nødvendig å sette grenser. Når du opplever at det er nok, så ikke være redd for å si et fast og klart nei. Problemet for noen er at nei kan bli en vanlig reaksjon, som etter hvert mister sin positive, avklarende virkning for barnet, og i stedet blir en kilde til opplevelse av frustrasjon og negative holdninger. Hvis du føler at dette er din erfaring, kan det være viktig å stoppe opp å spørre seg selv hvorfor "nei" brukes så ofte og i hvilke situasjoner ordet blir brukt.

Noen foreldre kan komme til å bruke nei ofte fordi de er redde barnet skal skade seg, eller fordi de er lei av at ingenting får stå i fred. Da kan det være nyttig å tenke over hvordan du kan unngå slike situasjoner. Kanskje du oftere kan huske på å erstatte det du tar fra barnet med en leke du vet det er glad i, og kanskje du kan finne ut hvordan du kan plassere forbudte ting utenfor barnets rekkevidde. Prøv med enkle ord å forklare hvorfor barnet ikke kan gjøre enkelte ting, eller hvorfor det ikke kan leke med gjenstander du er redd for.